

BUITEN

26^E JAARGANG N^O. 9

ZATERDAG 27 FEBRUARI 1932

DE KROMME RIJN BIJ NIEUW-AMELISWEERD

Redactie: Mr. P. J. A. BOOT

INHOUD

DE KROMME RIJN BIJ NIEUW-AMELISWEERD (ILL.)	BLZ. 97
DE FAMILIE HOLT, DOOR SUZAN GLASPELL (12)	BLZ. 98
IN RIO DE JANEIRO'S STRATEN (GEÏLL.), DOOR PHILINE	BLZ. 100—102
FREESIA'S, DE KAAPSCHE LELIETJES VAN DALEN (GEÏLL.), DOOR L. S.	BLZ. 102—103
MATMATA (GEÏLL.), DOOR J. V. HEIMBURG	BLZ. 103—106
HET DUIVELSOOG. (NAAR HET RUSSISCH DOOR J. H. EEKHOUT)	BLZ. 104—105
APHORISMEN, DOOR M. W. B.	BLZ. 105
EEN TOSCAANSCH STAD IN DE LATERE MIDDELEEUWEN, DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI (8)	BLZ. 105—107
SLUIS, DE PAREL VAN ZEEUWSCH-VLAANDEREN (GEÏLL.), DOOR A. M. WESSELS	BLZ. 106—108
WENKEN VOOR TUINBEPLANTING. (ZAAIEN IN DEN VOLLEN GROND), DOOR B.	BLZ. 108
LINCOLN EN DE POLITIEK	BLZ. 108

Men gelieve alle stukken voor Redactie en Administratie bestemd te zenden naar **Rokin 74-76, Amsterdam**. Bijdragen dienen vergezeld te gaan van postzegels voor eventuele terugzending.

DE FAMILIE HOLT

12)

DOOR SUZAN GLASPELL

BLOSSOM ging naar hem toe en knielde naast hem neer. „Lieveling, kom, wees nu niet zoo hard. Neem het niet zoo —”

Hij duwde haar weg, zoodat zij haar evenwicht verloor en terwijl zij zoo smadelijk op den grond lag, zei hij: „Je hebt mij verraden. Ik ken je niet. Ik wil je hier niet zien. Ga weg!”

Maar alsof hij besefte, dat het haar kamer was, stond hij op en ging weg; ging door zijn kamer, door de kleine deur in de kast, de trap af, naar zijn hol.

Niet voordat zij zijn voetstappen niet meer hoorde, stond zij op.

Maar toen zij stond, voelde zij zich even hulpeloos als toen zij op den grond lag. Wat kon zij nu doen? Wat kon er gedaan worden?

Zij herademde, toen zij zich de woorden van de Mater herinnerde, dat het diner al lang opgediend was, zich herinnerde, dat de Mater naar beneden was gelopen en dat zij naar haar toe behoorde te gaan.

HOOFDSTUK XIV

Mevrouw Holt zat kalm vleeschgelei te eten.

Wat een vrouw! Blossom dacht echter ook: wat is er voor haar anders te doen, dan zoo kalm mogelijk haar vleeschgelei te eten?

Lincoln echter at niets en zijn dorst zelfs niets naar hem toe te sturen. Zij en zijn moeder zaten hier in waardige kalmte — hij noemde dat uit de hoogte — en hij worstelde alleen met wat regelrecht de grondvesten van zijn leven raakte. Of het noodig was, of het anderen noodig voorkwam, dat was de kwestie niet. De trots, die het middelpunt van zijn leven was, was geraakt, met zijn ik, dat hij had opgebouwd, werd gespeeld, en hoe moest hij nu verder leven?

Het was haar fout. Zij had iets van hem weggenomen, had het evenwicht verstoord tusschen hen, waarin hij zichzelf was. In dat evenwicht was zij niet zichzelf. Maar zij had meedoogenloos, op hetzelfde moment, waarin zijn trots geraakt werd, die balans verstoord door te zeggen, dat zij een eigen meening had, door te zeggen, dat hij haar behandelde, alsof zij een idioot was.

Zou zij het evenwicht kunnen terugwinnen? Zou zij kunnen zeggen: „Wat een idioot ben ik geweest, om te beweren, dat ik geen idioot ben?” of: „Ik moet zwakzinnig geweest zijn, om mij door je vader te laten inpalmen”.

Zij hadden hem niets gelaten om zich aan vast te houden, geen ruimte om te handelen; want zij kon zich voorstellen,

dat, als Lincoln het 't eerst geweten had, als hij den toon had kunnen aangeven, dat hij er werkelijk om gelachen zou kunnen hebben. Dat zou misschien zijn houding zijn geweest. Hij zou misschien gezegd hebben: „Wel, mijn oude heer is terug. Een man met een voorbeeldig karakter, een nobele patriarch!”, en zou hebben voorgesteld hem aan tafel te noodigen met het plan iedereen te dupeeren met hooghartige plagerij.

Maar zij was niet van plan om hier te zitten, alsof zij te hoog stond om erover te praten en te zeer boven Lincoln verheven, om te doen, alsof het iets beteekende.

„Waarom is uw man terug gekomen?” vroeg zij beleefd.

„Hij had er zin in”, zeide mevrouw Holt kalm.

„Vindt u dat voldoende verklaring?”

„Voor hem, ja”, zeide haar schoonmoeder.

„En heeft hij er in het geheel niet over nagedacht, dat het pijnlijk zou kunnen zijn voor ons?”

„Als hij eraan gedacht heeft, dan denk ik, dat hij er schik in gehad zal hebben”.

„Dat is niet erg vriendelijk en toch schijnt hij niet — niet onvriendelijk”.

„Nee, hij is niet bepaald onvriendelijk. Tenminste dat is het niet, wat hem soms dingen laat doen. Hij is nieuwsgierig en hij amuseert zich er mee om vreemde dingen te doen en te zien, wat er gebeurt”.

„O”, zei Blossom, „hij gebruikt ons dus voor een komedie”.

„Ja, zoiets, hoewel hij zichzelf ook in de komedie betreft. Hij houdt ervan om te zien wat er zal gebeuren”.

„Dat lijkt mij geen bijzonder bezonken levensopvatting”.

„Ik weet het niet. Ik weet niet precies wat bezonken is. Ik weet ook niet, of hij minder bezonken is of meer. Hij vindt het grappig”, voegde zij er bij, „dat Lincoln zijn zoon is”.

„Zoo?” vroeg Blossom scherp.

„Omdat zij zoo verschillend zijn. Hoewel zij werkelijk niet zooveel verschillen”.

„Ik denk, dat zij zooveel verschillen, als twee menschen maar verschillen kunnen”.

„Lincoln ging den eenen kant uit, omdat zijn vader den anderen ging. In het begin waren zij misschien niet zoo verschillend. Ik weet het niet”, zeide zij, alsof zij haar meening terug nam of niet dorst door te gaan.

Blossom kon niet nalaten erover na te denken, hoe Lincoln's vader een langen neus trok tegen de menschen, omdat zij hem verveelden, omdat hij nieuwsgierig was en meer van het leven wilde uitvinden en omdat hij absoluut onverantwoordelijk was, en hoe Lincoln zich een plaats in de wereld had veroverd — half omdat zijn vader het niet gedaan had, half omdat hij het prettig vond en zijn plaats behield, terwijl hij de wereld uitlachte, hoewel hij er zelf deel van uitmaakte.

„Maar Lincoln is een dichter”, zeide Blossom.

„Zijn vader heeft ook iets van een dichter”, zeide mevrouw Holt. „Ik geloof, dat hij meer dichter is dan Lincoln, hoewel Lincoln verzen schrijft”.

„Wel”, riep Blossom uit, „ik zou denken, dat het schrijven van verzen toch wel iets te maken heeft met het dichter zijn!”

„Ja, ik denk het ook wel”, zeide mevrouw Holt. „Ja, misschien heeft het er veel mee uitstaande”.

„Ja heel veel”, bevestigde Blossom.

„Hoe lang blijft hij hier?” vroeg zij plotseling.

„Ik weet het werkelijk niet”.

„Hebt u hem gevraagd om weg te gaan?”

„Nee, dat heb ik niet gedaan”.

„Maar u wilt toch wel, dat hij weg gaat, is het niet?”

De Mater wachtte even, voordat zij antwoordde, als om na te denken. „Ik kan wel inzien, dat het onmogelijk is voor Lincoln om hem hier te hebben”.

„Maar dat wist u toch wel, wetende hoe Lincoln is”.

Toen er geen antwoord kwam, vroeg Blossom scherp: „Hebt u heelemaal niet aan Lincoln gedacht?”

„Wel ja, schat, ik heb aan Lincoln gedacht, maar ik heb ook aan mijzelf en Ambrose gedacht”.

Toen Blossom vreemd opkeek, omdat zij hem Ambrose noemde, voegde zij er bij: „Het is zoo onnatuurlijk niet, dat hij zijn oude stad eens wilde zien en het is ook zoo onnatuurlijk niet, dat ik wel wat benieuwd was hem te zien, na zoo'n langen tijd”.

Blossom was zoo bang om het een of ander in zijn voordeel te hooren — het scheen verraad tegen Lincoln, een gevaar voor hem — de moeder, die hij had opgenomen en beschermd,

die zijn trotsche last geweest was, doch die nu belang stelde in de terugkomst van haar weggelooopen echtgenoot — dat zij verstoord vroeg: „Is hij arm?”

„Nee”, zeide de Mater, „dat is nu een verwonderlijk iets. Hij is niet bepaald arm; hij heeft wat geld gemaakt — zoo te hooi en te gras, hier en daar”.

Er klonk trots in haar stem, zoodat Blossom vroeg: „Wat is dat dan voor een idee om bij de houtwerf te gaan wonen?”

„O, dat is juist weer iets, wat hij pikant vindt, omdat hij, toen hij vroeger hier was, in een ander gedeelte van de stad woonde”.

„Dat vind ik nogal — aanstellerig”.

„Ja, nogal”.

„En stellig ook niet kiesch, zonder consideratie voor u, of Lincoln, of voor mij, of mijn familie en zijn kleinzoon”.

„Ja, zie je, consideratie is nooit een van zijn sterke eigenschappen geweest”.

Het werd zoo vriendelijk, zoo vergevensgezind gezegd, dat Blossom vroeg: „Mater, hebt u dan heelemaal geen wrok?”

„Dien heb ik gehad, maar die is — eigenlijk gesleten. Wrok slijt, geloof ik. Op het oogenblik heb ik meer belangstelling dan wrok”.

„Dat is erg vreemd”, zeide Blossom afkeurend.

„Dat is zoo”, gaf haar schoonmoeder toe. „Maar zoo is het leven — vreemd. Hoe ouder je wordt, hoe vreemder het lijkt, als je erover nadenkt. Zie je”, ging zij voort, toen Blossom de wenkbrauwen fronste, „je moet een man accepteren — zooals hij is. Sommige dingen waren eenvoudig uit Ambrose weggelaten”.

„Ik begrijp niet, waarom hij u eigenlijk trouwde!”, riep Blossom uit. „Ik bedoel — ik wil zeggen — ” hakte zij verward.

„Ik weet, wat je bedoelt en ik heb het ook niet altijd begrepen. Ik weet wel, waarom ik hem trouwde. Hij was amusant. Misschien zag ik er niet uit als iemand, die geamuseerd wilde worden en wist waarschijnlijk ook zelf niet, dat ik dat wenschte. In mijn ouderlijk huis was het niet vroolijk. Er werd niet verondersteld, dat het er vroolijk zou zijn. En ik stel mij voor, dat Ambrose mij trouwde, omdat hij het grappig vond om met iemand te trouwen, die zoo verschillend was, iemand, die — onmogelijk voor hem was. Ik veronderstel, dat het zoiets was, als dat wonen bij de houtopslagplaats. En toen, toen hij het niet geestig meer vond, toen het hem maakte tot iets, wat hij niet wilde zijn en het hem verveelde, toen ging hij weg. Hij is een man”, zeide de verlaten vrouw, met een zweem van vermaak en trots tegelijk, „die zich eenvoudig niet wil vervelen”.

„Een absoluut egoïstisch mensch”.

„Ja, als je het zoo wilt noemen”.

„Hoe kan men het dan anders noemen?”

„O, er is misschien wel een andere uitlegging. En daarbij, massa's menschen zijn egoïstisch. Je vader is het ook, is het niet?”

„Ik vind, dat zij zoo verschillend zijn, als maar kan”.

„Ja, zij zijn beiden egoïstisch op hun eigen manier”.

„Vader heeft toch goed voor zijn familie gezorgd!”

„Dat heeft hij stellig!” zeide de Mater nogal grimmig.

„Terwijl uw man wegliep en zijn familie achterliet en niets om zijn zoon gaf”.

„Hij is een man, die geen plezier had in vader zijn. Hoe dan ook, hij hield niet veel van Lincoln”.

Blossom schoof haar bord weg en legde de handen op tafel. „Ik heb nooit van mijn leven”, zeide zij, „zoiets absoluut leelijks gehoord”.

„O ja. En toch”, zeide de Mater listig, „vond je hem aardig”.

„Dat zou ik geen tweeden keer doen! Ik zou het nu niet vinden, nu ik erover heb nagedacht!”

„Maar je moest het eerst overdenken en je verontwaardigd maken”.

„Zeker ben ik verontwaardigd! Dat kan niet anders. Om zoo eenvoudig weg te wandelen en zijn familie achter te laten — u achter te laten om den last te dragen”.

„Ik denk, dat hij wel wist”, zeide mevrouw Holt, „dat ik iemand was, die een last kon dragen. En werkelijk, ik hield ervan — na de eerste teleurstelling. Ik heb het je al meer gezegd, ik houd van lesgeven”.

„Ik begrijp niets van u. Ik ben werkelijk verwonderd, dat u niet meer wrok voelt over de vreeselijke dingen, die Lincoln ervan ondervonden heeft”.

„Welke vreeselijke dingen?”

„Dat weet u wel. Zie, wat het van hem —” Blossom kon bijna niet helpen om te zeggen: „Zie, wat het van hem gemaakt heeft”, maar zij zeide vastberaden: „Zie, wat het hem heeft aangedaan”.

„Lincoln is een succesvol man en een dichter. Hoe kun je zeggen, wat hij zou geworden zijn, als zijn vader was thuis gebleven en hem had opgevoed?”

„Ja, juist”, zeide Blossom, terwijl zij haar stoel wegschoof. „Juist!”

Zij liep de kamer rond. „Wel, wat gaan wij nu doen? Wat moeten wij nu beginnen?”

Maar toen zij het gevraagd had, voelde zij zich opnieuw ontroouwd jegens Lincoln. Zij — de twee vrouwen — zouden samenspannen, een plan voor hem opzetten, zoodat hij het kon afwerken, alsof hijzelf geen maatregelen kon nemen!

„Het komt er niet op aan”, zeide zij koel. „Lincoln zal dat wel in orde maken. Hij zal wel weten, wat er gedaan moet worden”.

HOOFDSTUK XV

Edith telefoneerde en vroeg hen om te komen. Martha Allen, haar gast uit Cleveland, zou viool spelen. „Zij speelt heel goed”, verzekerde Edith, „Lincoln zal ervan genieten”.

Blossom zeide, dat Lincoln aan het werk was.

„Maar hij kan toch niet eeuwig werken!” Toen Blossom niets zeide: „Jullie worden erg saai daar en nogal uit de hoogte”.

„Misschien zijn wij saai”, trachtte Blossom lachend te zeggen, „maar we zijn niet uit de hoogte”.

„Kom dan over een uur”, drong Edith aan.

„'t Spijt me, maar wij kunnen onmogelijk”.

„Ik hoor, dat je een nieuwe pappie hebt”, zeide Edith heel gewoon, want zij had van nature veel durf.

„Ja”, zeide Blossom zoo natuurlijk mogelijk, „tijdelijk”.

„Zijn de dingen nog altijd tijdelijk met hem?” lachte Edith.

„Ik weet het werkelijk niet”.

„En ik hoor, dat je hem vanmiddag de stad hebt laten zien”.

Dat wisten zij ook al!

„Hoe vind je je schoonvader?”

„O, best”.

„Zeg, waarom kwam hij op het idee om weg te loopen?”

„Edith! Hoe kan ik dat nu over de telefoon bespreken?”

„Natuurlijk niet. Je moet hierheen komen; kom toch en vertel ons alles van den verloren zoon. Ik ben vreeselijk benieuwd om alles te weten. Ben je van plan om een van je vader's gemeste kalveren te slachten?”

„Wij kunnen niet komen”, zeide Blossom beslist. „En, Edith, spreek er alsjeblieft niet met Lincoln over”.

„O, heusch? Zit Lincoln nog altijd in zijn ivoren toren?”

Toen Blossom niet antwoordde, ging Edith op gemeedelijken toon voort: „Het komt mij voor, dat niemand grappiger zou zijn over de terugkomst van den verloren zoon dan Lincoln. Ik zou hem wel eens willen hooren. Ik vind het erg joviaal van je om hem mee uit rijden te nemen. 'k Wil er graag wat van hooren”.

„Nu, dag!”

„Waarom dag? Wat is er aan de hand?”

„Niets, dag!”

„O — dag!” zeide Edith.

Rusteloos liep Blossom van de eene kamer naar de andere, toen naar de kleine deur in de kast, die toegang gaf tot de wenteltrap, die naar Lincoln's schrijfkamer leidde. Zij luisterde, maar hoorde geen geluid.

Zij ging den tuin in, om te zien, of er licht in „het hol” was, maar het was er donker. Wat deed Lincoln? Zat hij maar te denken? Wat?

Zij werd erg boos op haar schoonmoeder. Hoe ondankbaar. Wat een kille vrouw. Wel, het had er veel van, alsof zij niet van Lincoln hield — na alles, wat hij voor haar gedaan had. Alsof zij overgelopen was naar dien anderen man, alsof hij alleen maar terug behoefde te komen, na zevenentwintig jaar, om haar belangstelling uit te doen gaan naar hem en niet naar haar zoon, die haar geholpen had, die een plaats veroverd had voor zichzelf en voor haar.

„Zij is oud genoeg om beter te weten”, dacht Blossom.

Zij had zelfs gedaan, alsof zij niet onder Lincoln's dak behoefde te blijven. Wel, natuurlijk behoefde men niet aan te nemen, dat zij het moest, maar toch, was dat niet waar het op neer kwam? En zou zij niet blij zijn om in Lincoln's comfortabel huis te wonen, waar alles voor haar gedaan werd? Wat had zij anders te doen? *(Wordt vervolgd)*

RIO DE JANEIRO IN VOGELVLUCHT

IN RIO DE JANEIRO'S STRATEN

DOOR PHILINE

ER zullen maar weinig steden ter wereld zijn, die in alle opzichten zulke sterke tegenstellingen vertoonen, als de subtropische hoofdstad van Brazilië, Rio de Janeiro. Zoowel op gebied van flora en fauna als op volken- en derhalve ook op taalkundig gebied treden deze contrasten naar voren. De botanicus ziet er kale rotsen naast weelderigen, subtropischen en tropischen plantengroei. Sinaasappelen, citroenen, bananen, meloenen en andere zuidvruchten vindt men er zoo goed als aardappelen, peren en appelen. Deze komen evenwel uit zuidelijker streken, dus uit een gematigd klimaat, en zijn door de nogal hoge vervoerkosten tamelijk prijzig. In dure delicatessenzaken kan men een dozijn appelen, keurig in watten verpakt, tegen den prijs van f 3,— koopen. ☼ De ethnoloog vindt er menschen-typen uit alle landen, in alle schakeeringen van ebbenhout-tot melkkleur, terwijl zijn collega de philoloog er een dien-overeenkomstige taalverscheidenheid aantreft. ☼ En wanneer ten slotte dan nog de psycholoog een kijkje komt nemen, dan zal hij ten zeerste in zijn nopjes zijn over het materiaal dat hij op deze verzamelplaats van rassen vinden kan. Hij zal er een geest ontwaren van streng doorgevoerd oudspaanisch-portugeesch katholicisme, geleid door een ietwat nationaal-zelfstandig priesterschap. Hij zal er de meest primitieve negercultuur zien naast uitingen van ultramoderne geesten en verbaasd staan over het feit, dat dergelijke verschillen zich zoo dicht bij elkander kunnen handhaven, zonder ineen te vloeien. ☼ Wanneer men den meevaller heeft, des avonds na het invallen der duisternis — de schemering duurt in deze gewesten slechts enkele minuten — met de boot de haven van Rio binnen te varen, ontwaart men een beeld, dat een droombeeld zou kunnen zijn; een pracht, die aan sprookjes uit de 1001 Nacht doet denken. Terecht heet de haven van Rio de Janeiro een van de

mooiste der wereld, en wanneer men deze immense baai langs het bekende Pão de Assucar, het suikerbrood, een rotsachtige, halverwege met dichte bosschen begroeide bergpiek, die zijn naam aan zijn eigenaardigen, aan een suikerbrood herinnerden vorm dankt, binnenstroomt, dan kan men zich aan de vreemdsoortige bekoring, die van deze uitgestrekte stadscomplexen uitgaat, niet onttrekken. Langs de geheele, vele kilometers lange baai loopen de schitterende avenuen, praias (strands) genaamd, die hun naam aan het stadsge-deelte ontleenen, waaraan zij zijn gelegen. Zoo heeft men er de Praia Botafogo, de Praia Flamengo. Deze praias zijn des avonds na het invallen der duisternis kwistig verlicht en sluiten dan als een gouden band om het schitterende diadeem dezer stad, die, op eenigen afstand gezien, meer nog dan Parijs den naam van „la ville lumière” verdient. ☼ Aangezien de stad ten deele tegen de bergen is opgebouwd, loopen de lichten tot halverwege hun hoogte, waardoor de indruk van een helderstralenden kerstboom verwekt wordt. ☼ Des avonds gaat de ontscheping der passagiers met zulke technische moeilijkheden gepaard — terwijl ook de braziliaansche douanebeambte zich 's avonds liefst niet overwerkt — dat men meestal den nacht na den avond van aankomst op de boot doorbrengt en den volgenden ochtend pas, maar dan ook liefst zoo vroeg mogelijk, aan wal gaat. Dit geschiedt, al naar het getij, aan den vóór- of achterkant der baai, meest echter aan de Praça Mauá, waar de loodsen der alfândega (douane) liggen. Zelfs op dit vroege uur, ongeveer tegen half 8, baden de Caes do Porto (havenkaden), de armazens da alfândega (douaneloodsen), de Praça Mauá en de Avenida Rio Branco, kortweg „A Avenida” genaamd, in fel tropisch zonlicht. De witgele palmbeach- en de witte linnen costuums der voorbijgangers, de stroehoed, die, zoo ergens, dan hier opgeld doet en het geheele jaar door gedragen wordt, de open

IN DE HAVEN VAN RIO DE JANEIRO

tramwagens, waarop de conducteur als een acrobaat over de treeplanken zwaait, om zijn geld, de tostões (een tostão = 100 reis = 1,2 cent) te vergaren, die hij niet als onze conducteurs in een leeren tasch, maar liefst in alle mogelijke zakken van zijn kleeren doet verdwijnen. Moet hij eens tien milreis wisselen, dan graait hij uit alle zakken, uit de voering van zijn jas en zelfs uit de binnenbekleding van zijn pet de vieze milreisbiljetjes te voorschijn. De treeplank is echter niet alleen het territorium van den conducteur. Ook de „fiscal” (controleur) beweegt zich op dit terrein, terwijl bij regenweer of gedurende de spitsuren de passagiers eveneens van deze meer luchtige dan luxueuse rijgelegenheid gebruik maken, en wanneer men er dan nog de loterijverkoopers bij telt, dan kan men er zich eenigszins een voorstelling van maken, welk een tooneel zulk een treeplank biedt. ☼ Die lotenverkoopers, meest italiaansche of neger-jongens tusschen de 10 en 20 jaar, hebben een afkeer van kousen en schoenen. Bijkans allen loopen barvevoets of hebben slechts oude gymnastiekschoenen aan. ☼ Zij zijn den geheelen dag in de weer en springen van de eene tram op de andere. Hun schelle stemmen dringen door alles heen en vormen een integreerend bestanddeel van het straatrumoer. „Olha a sorte grande da Capital Federal!” „Corre hoje mesmo”. (Ziehier het groote lot van de loterij Capital Federal. Trekt heden nog) schreeuwen zij hun slachtoffers in de ooren en zoolang houden zij hem het vetgedrukte nummer van een briefje voor de oogen, tot hij dit nummer goed in zich heeft opgenomen. En dan gaat hij er meestal toe over, het briefje te koop. Het bijgeloof treedt hier in het spel. Want stel je voor, dat hij juist dit nummer op de ’s avonds reeds in alle cafés prijkende voorloopige lijsten onder — „hoofdprijzen” zou aantreffen. Dat hij een vermogen in handen had gehad en het zich had laten ontglippen! Dus verhuist het loterijbriefje in den zak van den koper, terwijl de loterijjongen tevreden zijn 700 reis (een 7½ cent) opstrijkt om onderwijl weer naar andere patiënten om te kijken. In vergelijking met de ten onzent geldende prijzen van loterijbriefjes zijn die in Rio waarlijk billijk te noemen, al zijn er de winstkansen, zooals vanzelf spreekt, dan ook dienovereen-

komstig kleiner. Maar wie zal tegenspreken, dat de goklust van het publiek er meer door geprikkeld wordt, wanneer de mogelijkheid bestaat, tegen miniemen prijs een lot te koop, waarvan men prijs of niet bereids denzelfden, resp. den volgenden dag kan vaststellen? En niet alleen op de treeplanken der trams vinden de transacties plaats. Elke schoenpoetser — en van hen wemelt het in de binnenstad — heeft in de lade van het onderstuk, waarop de zetel voor den cliënt is geplaatst, verscheiden series der diverse loterijen voorradig. En daar in vrijwel elke portiek van beteekenis een hoek door den schoenpoetser is gepacht, is het aantal verkoopplaatsen van briefjes legio. ☼ De ruime Avenida Rio Branco heeft winkels in europeeschen en zuid-amerikaanschen trant. Die in europeeschen trant hebben uitstalkasten: de groote juweliers, de wisselkantoren en passagebureaux. De in braziliaanschen stijl gehouden zaken missen de etalage, zijn gebouwd in den trant van onze garages. Men loopt er door een groote poort binnen, die altijd openstaat, behalve ’s nachts of gedurende een charge ter gelegenheid van een der veelvuldig voorkomende revolutie-schermutselingen. Zoodra er geschoten wordt, vlucht alles de diverse winkels en cafés in, waarna knarsend de rolluiken naar beneden gaan. Door kijkgaatjes wordt door de employés getuurd, of de straat weer veilig is. Is dit het geval, dan gaat alles weer open en het verkeer gaat weer voort, alsof er absoluut niets gebeurd was. Zooals bij ons op de markten wordt de koop in verreweg de meeste dezer middenstandswinkels voorafgegaan door een loven en bieden van jewelste. ☼ De trottoirs zijn mozaïekachtig bestraat. Luxe auto’s snorren voorbij, terwijl in het midden der avenida een parkeerruimte is, waar een onafzienbare rij schitterende wagens op hun eigenaar of op een vrachtje staan te wachten. Want de taxi’s onderscheiden zich in Rio bijna in niets van de particuliere wagens. Ook hier hebben de pientere negerjochies een baantje gevonden. Zij loopen namelijk met een emmer vol kalkwater mitsgaders een kwast langs de diverse wagens en smeren den zijkant der banden, die niet al te nieuw meer zijn, met deze vloeistof in, zoodat ze den indruk van nieuwe banden maken. Zij vragen niet eerst

of het goed is. Een paar tostões beloonen hen voor de moeite. ☒ Groot is ook het aantal bioscoop-theaters, zoowel op de avenida als ook in de overige stadsgedeelten. Elke bioscoop is voorzien van een met rieten stoelen gemeubelde ruime open voorhal, die slechts door een lage balustrade van de straat is afgescheiden en welke gelegenheid biedt, op den aanvang van de volgende voorstelling te wachten. Alvorens zijn plaats in de wachthall in te nemen, moet men aan de kas zijn entreegeld, dat uniform 3 of 4 milreis is — rangen bestaan er niet — voldoen. In de wachthall kort een muziekkapel met aantrekkelijke wijsjes den tijd. Ten aanzien van maatregelen van hygiëne kunnen wij noorderlingen nog heel wat van den Braziliaan leeren. Ten eerste bevinden zich op een afstand van telkens drie meter stevige ventilatoren, die vrij geruischloos voor de luchtverversching zorgen. Bovendien gaan na elke film of gedeelte er van de zijdeuren, benevens de gordijnen, die de zaal van de straat scheiden, open, terwijl sommige cinema's nog van een beweegbaar dak zijn voorzien, hetwelk op rails open en dicht geschoven kan worden. (Slot volgt)

Freesia's, de Kaapsche Lelietjes van Dalen

HET is opmerkelijk — en bij kweekers een vanouds bekend feit — dat planten

en bloemen alleen dan een goede toekomst hebben en gezocht blijven, wanneer telkens nieuwe vormen en kleuren ervan aan de markt komen. Omgekeerd raakt een plant of bloem, waarvan het publiek steeds weer dezelfde kleur en/of vorm te zien krijgt, er na korteren of langeren tijd „uit”. Het is nu eenmaal een menselijke trek, dat men graag iets anders, iets nieuws ziet, en zoo blijft een plant of bloem die ons in steeds weer andere kleuren wordt voorgezet, altijd gevraagd. Hierbij denken wij aan Lathyrus, Anjers, Dahlia's, Chrysanthen

en nog vele andere bloemen. Doordat er variëteiten genoeg in bestaan, en er telkens weer nieuwe bijgewonnen worden, zal geen kweeker zich bezorgd maken over een eventueel afnemen van de vraag naar deze bloemen. ☒ De kleur- en vormvariëteiten van al deze bloemen zijn langs natuurlijke weg, door zorgvuldige teeltkeus, verkregen. Men gaat echter vaak — vooral in Frankrijk — over tot het „kunstmatig” te

voorschijn roepen van nieuwigheden. Dat gaat dan b. v. langs chemischen weg (blauwe Hortensia's, verschillende tinten Genista's en Seringen, enz.). Al deze trucs hebben echter met de ware kunst van het kweken niets uit te staan

en wij vermelden ze alleen om er op te wijzen, hoe men steeds er op uit is, den smaak van het publiek te volgen, waarbij dan een goed kweker steeds trachten zal, nieuwe vormen en kleuren te winnen zonder de natuur geweld aan te doen. ☒ Nu in alle bloemwinkels weer de welbekende witte Freesia's te zien zijn, lijkt het ons niet ondienstig, den bloemenliefhebbers eens te vertellen hoe ook in de Freesia's tegenwoordig allerlei nieuwe, ongekende kleuren bestaan en hoe deze — niet langs chemischen weg! — door een bekend Hollandsch kweker zijn gewonnen. ☒ Deze witte Freesia (*Freesia refracta alba*) is al langer dan een eeuw bekend, en van de Kaap afkomstig. Door haar kleur — wit is steeds voor bloemen een gewilde kleur geweest — en haarsierlijken stengelvorm en heerlijken geur is deze bloem steeds zeer in trek geweest. Echter — men kende haar alleen in het wit, en het laat zich denken, dat gekleurde variëteiten van deze bloem zeer zeker aftrek moesten vinden — doch hoe kwam men aan gekleurde Freesia's? ☒ Toen verscheen in „the Garden” in 1901 een artikelje van Mr. Armstrong uit Port Elisabeth, waarin hij er melding van maakte, dat hij aan de Kaap in het wild een

roodbloeiende Freesia had gevonden. Eenige knollen van deze Freesia, naar Kew Gardens overgebracht, waren daar reeds tot bloei gekomen. ☒ Dit bericht trok de aandacht van een van de bekendste Haarlemsche firma's, die zich met Mr. Armstrong in ver-

binding wist te stellen en hem om toezending van eenige roodbloeiende Freesiaknollen verzocht. Maanden verlieten en de geheele zaak was al bijna in het vergetboek geraakt, toen op een goeden dag tien of twaalf van de gevraagde knolletjes arriveerden, verpakt in een

lucifersdoosje. En dit was het bescheiden begin van de cultuur der gekleurde Freesia's. ☒ Het eigenaardige is, dat Mr. Armstrong de roodbloeiende Freesia's vond op een plek, betrekkelijk dicht bij de sinds lang in Europa geïmporteerde witte; ongetwijfeld is ook deze roode soort bekend geweest aan degenen die de witte Freesia het eerst uit de Kaapkolonie hierheen brachten. Men zal echter voor de gekleurde Freesia

Foto N.V. van Tubergen

TYPE VAN EEN DER NIEUWSTE FREESIA-VARIËTEITEN

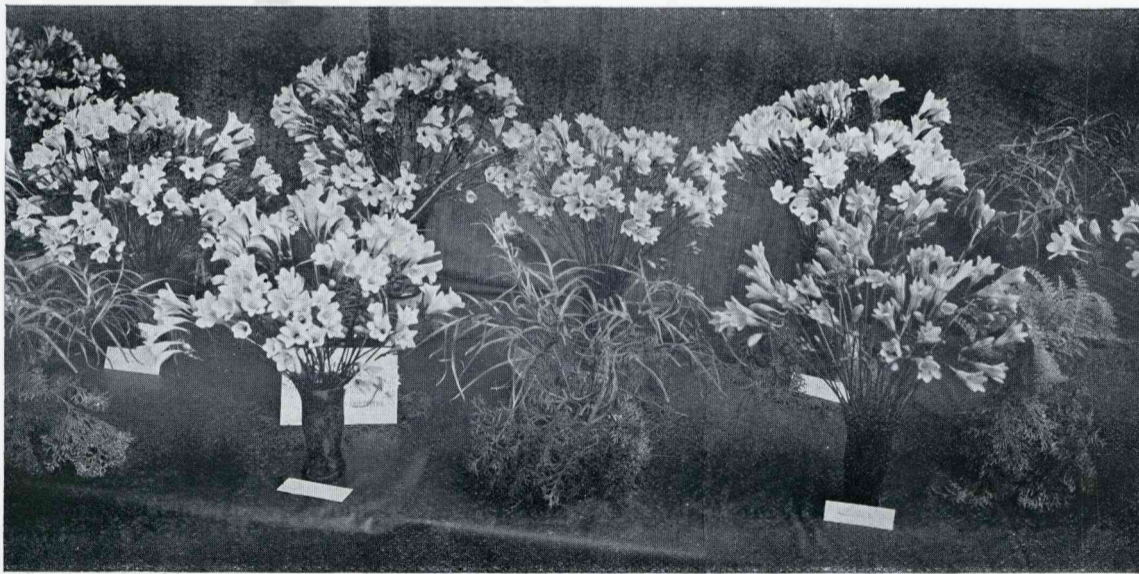

Foto N.V. van Tubergen

EEN VERZAMELING FREESIA-SOORTEN

weinig belangstelling gehad hebben, omdat de bloem klein en onaanzienlijk was, en wit door alle tijden heen als kleur favoriet is geweest. ☼ Dit was wellicht ook de reden, dat deze eerste gekleurde Freesia (Freesia Armstrongi), door onze Hollandse firma verder gekweekt en op een Londensche tentoonstelling als nieuwigheid uitgebracht, weinig succes behaalde. Wel waren kleur en lengte van den stengel goed, maar het bloempje was zoo nietig, dat het absoluut niet uitkwam bij de keur van prachtige bloemen die de tentoonstelling bood. ☼ De beoordeeling van F. Armstrongi in de Engelsche vakpers was verre van aanmoedigend, maar de Hollandsche firma liet zich hierdoor niet uit het veld slaan en begon in 1903 met nieuwe proeven. Men nam thans de gemakkelijk groeiende, welbekende witte Freesia als stammoeder en Freesia Armstrongi als stamvader, en wachtte nu af, welke tusschenvormen deze combinatie zou opleveren. ☼ Het resultaat was verrassend. Men kwam tot allerlei karmijnkleurige, roze en zelfs mauve tinten in groote verscheidenheid. En het succes van deze hybriden — het eerst op een Hollandsche tentoonstelling in 1905 en later wederom in Engeland in 1906 en 1907 — was verbazend groot. ☼ Door deze witte en roode, en ook een later uit de Kaap geïmporteerde gele Freesia afwisselend

als stammoeder en -vader te gebruiken, wist men toen allerlei variëteiten te kweken in oranje, kopergeel, goudgeel, mauve, karmijn en roze in steeds wisselende combinatie. Dank zij zorgvuldige selectie lieten ook vorm en grootte der bloemen langzamerhand niets meer te wenschen over. ☼ Deze nieuwe soorten — sommige zeer grootbloemig, andere sterk riekend — zijn in korten tijd

als bouquetbloemen (vooral gecombineerd met orchideeën) zeer gezocht geworden. In de voorjaarsmaanden kunnen wij in de fijne bloemenwinkels naast de gewone witte Freesia's (die wel steeds in trek zullen blijven) ook reeds groote bossen gele of donkerkarmijnroze variëteiten bewonderen, die thans al even gewild zijn als de witte. En terecht, want deze sierlijke, welriekende en mooi getinte bloemen op hare ranke stengels verdienen ten volle de opmerkzaamheid van den bloemenliefhebber. ☼ Freesia's zijn echter niet geschikt voor tuin- of kamercultuur. Circa half September worden de knollen in potten in den kouden bak ingegraven en gaan daarna tegen midden November in een koude, lichte serre. Zij mogen niet te warm staan, wel steeds zoo dicht mogelijk bij het glas, en vragen rijkelijke begieting en voedzamen, doch lichten grond. In de eerste dagen van Maart kunnen zij dan reeds bloeien, en verheugen dan velen door hun kleurenrijkdom, hun heerlijken geur en eleganten vorm. L. S.

MATMATA

DOOR DR. J. v. HEIMBURG

EVENALS van het dier is het ook van den primitieven mensch sinds onheuglijke tijden de gewoonte, zich bij het bouwen zijner woningen aan te passen aan de omgeving en aan het materiaal, dat hem ter beschikking staat. In woudrijke streken overheerscht de blokhut, in streken arm aan bosch, het steenen huis, terwijl de

bewoners der woestijn, die noch over hout, noch over steen kunnen beschikken, geleerd hebben uit zand, gemengd met de met groote moeite verzamelde leem of klei uit een rivierbedding, hun hutten met een kunstig gewelf te overhullen. ☼ In Zuid-Tunis is er een bergland, waar de menschen in het geheel geen materiaal noodig hebben, daar ze geheel en al in de aarde wonen. Het volk der Matmata's behoort tot die krijgshaftige Berberstammen van Noord-Afrika, bij welke het den Franschen tot op heden niet gelukt is, huurlingen voor hun leger te werven. Voor onheuglijke tijden groeven hun voorvaders hier als mollen hun woningen in den grond, daarin begunstigd door de vastheid van den bodem, en ik heb niet kunnen ontdekken, dat de vele geslachten hunner nakomelingen deze vreemde bouwwijze ook maar voor het allergeeringste gemoderniseerd hebben. ☼ Wanneer men over het heuvelachtige land kijkt, in welks midden een dorp moet liggen, ziet men tusschen spaarzaam verspreide palmen en olijvenboomen feitelijk niets meer dan een door talloze „granaattrechters" omwoeld terrein. De bodem van zulk een trechter, die zoowat tien meter diep in den bodem gegraven wordt, vormt den beganen grond voor een Matmata-huis. Hij is er de binnenhof van. Met de buitenwereld is zoo'n

trechter verbonden door een tunnel, dien men van opzij schuin in den bodem graaft en die uitkomt op den bodem van den trechter. Die tunnel vormt de eenige toegang tot het huis, tenzij men van den bovenrand van den krater omlaag zou willen springen. Rondom dezen binnenhof, van welks bovenrand men het geheele leven der familie aanschouwen kan, zelfs den streng be-

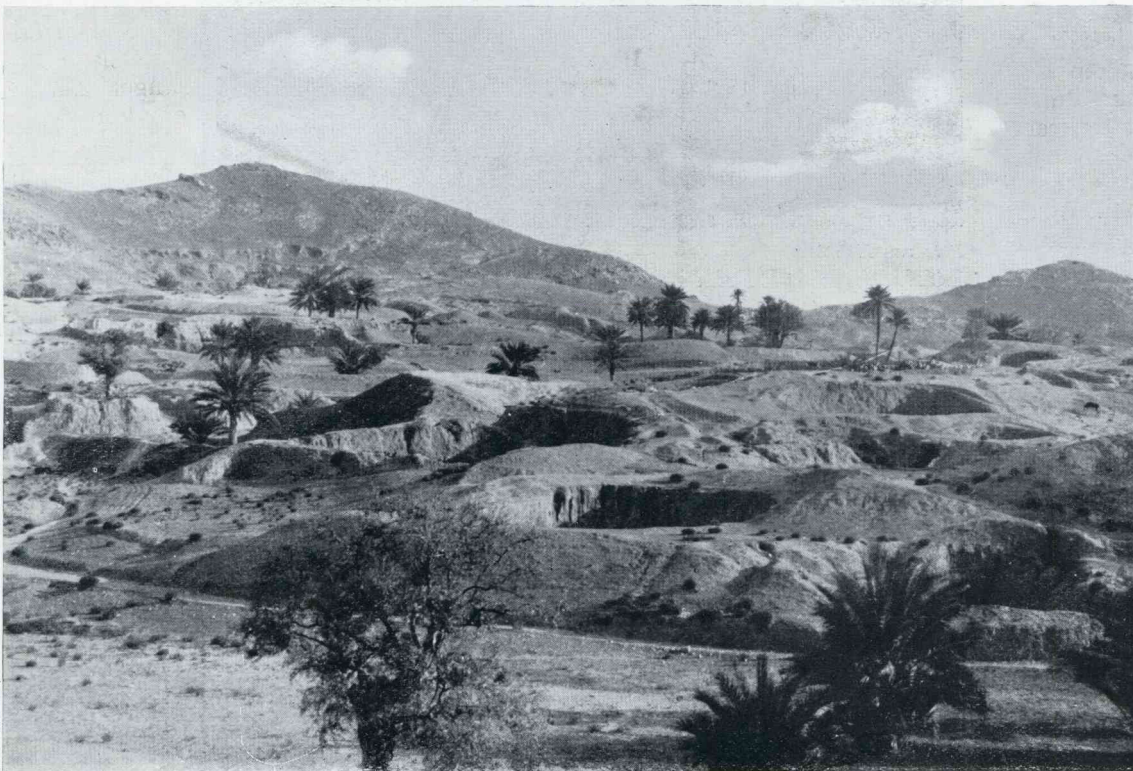

Foto van Heimburg

EEN DORP DER MATMATA GELIJKT VEEL OP EEN TRECHTERVELD

waakten harem, hebben de bewoners in alle richtingen kamers in de wanden gegraven. Elke ruimte lijkt aldus, met de vele meters solieden grond boven zich, op een bomvrije schuilplaats, van waaruit dikwijls gangen de ruimte met elkaar verbinden, meermalen ook naar andere huizen leiden. Een stratennet onder de aarde dus. Geen modern gebouw, dat boven de aarde uitsteekt, stoort den indruk van deze stad, die menschenlijke mollen zich gegraven hebben. Zelfs een moderne instelling als het postkantoor is in zoo'n muizengat ondergebracht; in de kleine winkeltjes moet men tot diep in den grond afdalen en de moskee lijkt wel een spelonk. In plaats van dat de muezin van een slanke minaret tot het gebed oproept, doet hij dit van den rand van een krater. Het diepst echter daalt men in den aardbodem af, wanneer men bij het licht van een flakkerende flambouw een ruimte bezoekt, waar in eeuwige duisternis van vroeg tot laat de huiskameel van den kleinen boer in een cirkel rondloopt om door middel van oeroude oliepersen de olie uit olijven te winnen. Want behalve de opbrengst van een paar dadelpalmen en een klein beetje koren, dat men weet af te dwingen aan enkele vierkante meters samengekrabden grond, is het winnen van olijfolie de eenige bron van bestaan van de weinig eischende Matmata-familie. ☼ De plaats Matmata alleen telt ongeveer zevenhonderd dergelijke trechters, aan welker randen 's avonds de bewoners samenkomen, om op den beganen grond te genieten van de avondlijke koelte. Zij gelijken dieren,

die eerst in de stilte van de schemering hun hol durven verlaten. Hier en daar stijgt kaarsrecht uit de trechters rook in den stillen avond op. Men meent in een vulkanische omgeving gekomen te zijn, maar het is niets anders dan de rook der stookplaatsen en de vuren van de bakkerijen dezer onderaardsche stad.

Het Duivelsoog

NAAR HET RUSSISCH DOOR
J. H. EEKHOUT

NATUURLIJK hebt ge nooit van Hapka gehoord. Hapka is een bewoonster van ons dorp aan den Djnepr-oever. Achter ons dorp ligt een eeuwig walmend moeras en midden in dat moeras huist de duivel. ☼ Hapka nu is een „snachorka”, een „witte vrouw”. ☼ Wanneer er een geboorte plaats vindt op ons dorp dan is Hapka steeds daarbij aanwezig; wie haar den toegang durft weigeren haalt zich een groot onheil op den hals. ☼ Gij lacht. Gij gelooft het niet. ☼ Luister slechts, en het lachen zal U spoedig vergaan. ☼ Hapka is zeer wijs, de eenoogige Hapka. Hoe zij haar andere oog is kwijtgeraakt, dat juist wilde ik U vertellen: de duivel heeft het gehaald! ☼ Eens, toen de schemering viel, klopte iemand aan haar venster. Hapka opende haar raampje en zag toen een vreemden heer voor zich. Die heer droeg een nauwsluitende, zwarte broek, zijn neus was gebogen en in zijn bleek gezicht fonkelden, als twee gloeiende kolen, zijn oogen. ☼ De heer zeide Hapka, dat zijn vrouw in barensnood lag. Hapka moest haar bijstaan. Of Hapka dadelijk wilde meegaan. ☼ En Hapka ging. Want zij vond het een heele eer, dat zoo een deftig heer haar, Hapka's, hulp behoefde. Maar al heel gauw bemerkte zij, dat er aan deze zaak iets niet in orde was. Want de heer bleef niet den heirweg volgen, maar volgde een zijpad, dat naar het moeras toeboog. ☼ „Waar moeten wij toch wezen?” vroeg Hapka angstig. Zij wist immers wel, dat daarginds geen menschen, maar duivelen woonden. ☼ „Ik wil den kortsten weg nemen”, antwoordde de heer. — Ik ken de streek hier, ik kan er wel blindelings den weg vinden, wij zullen niet verdwalen”. ☼ En verder togen zij langs allerlei akelig-smalle slingerpaden, dwars door het rookend moeras. Tot zij, plotseling, voor een paleis stonden. ☼ Ja, een paleis. Zelfs in den droom krijgt gij zulk een paleis nooit te aanschouwen. De stoelen waren er van zilver, de tafels van goud, de vensters van diamant, en de vloeren waren gansch met purperzijde bedekt. ☼ De heer opende een deur. Die deur vlamde van tallooze juweelen. ☼ Daar lag, op een bed van elpenbeen, een mooie, jonge vrouw. En Hapka ving haar taak aan en reeds na weinig tijds droeg zij een krachtigen jongen in de armen. Toen zij hem wiesch, ontdekte

zij echter tot haar schrik, dat de boreling vlijmscherpe klauwen had aan handen en voeten en onderaan zijn rug een klein staartje. Nu begreep zij, dat zij bij den duivel in huis geraakt was. ☼ Zij kreeg een onbehaaglijk gevoel, maar tegelijkertijd ook ergerde zij zich erover, dat de duivel zich vermeten had, haar, een oude vrouw, te verschalken. Doch meer dan ergeren kon zij zich toch niet. ☼ Drie dagen lang was zij bij den duivel te gast. Toen sprak de booze: „Ge hebt het er voortreffelijk afgebracht, moedertje. Kom, ik wil je beloonen”. ☼ Zij wiegde, juist op dit oogenblik het duivelsjong in haar armen. Het gaf haar een zachte krab in den schouder en fluisterde, ja ja, het fluisterde Hapka toe: „Moedertje, neem geen goud van hem aan! Eigen je wat van het afval toe, dat in den hoek ligt”. ☼ Hapka onthield den raad van het jong, vlijde het in zijn wieg neer en volgde den ouden duivel. Zij daalden af in de kelders. Gedurende het afdalen zag zij, vlak boven zich, een reusachtige vleermuizenhuid hangen. — Voor de vocht? dacht Hapka. En nieuwsgierig, of zoo'n vel waarlijk vocht opnemen kan, betastte zij het. Op het zelfde moment kriewelde iets

in haar rechteroog, en meteen wreef zij het, geducht, met de vrije hand. De duivel maakte een deur open en zij traden zijn schatkamer binnen. ☼ Overal lag daar goud verspreid en kostbaar edelgesteente, maar ook kolen zag Hapka en vuilnis, bij hoopen. Zij bleef staan en kneep van verbazing een oog toe. En zie. Al hetgeen met het linkeroog dukaat scheen, herkende het rechter, dat betooverd was, als bijna doorgeroeste, oude ijeren schijven, en al hetgeen het linkeroog voor afval versleten had, herkende zij als puur goud. — Ah! dacht Hapka in stilte. Maar zij vertrok geen spier, en toen de duivel, haar met een royaal gebaar op het onechte goud wijzend, verzocht, enkele goudstukken te verzamelen, bukde zij zich vlug over het vuilnis en vulde haar schort ermee. De duivel keek nu wel een beetje sip, maar vrijgevig als hij was, liet hij haar gegaan en zeide: „En loop nu in Belzebub's naam naar den duivel.” (Dat is zoo een zegswijze onder de duivelen). ☼ Hapka haastte zich het paleis uit en omdat zij zich die wonderlijke pracht nog eenmaal scherp inprenten wilde, wendde zij zich om. En met haar linkeroog zag zij het paleis, met het rechter echter, dat zij op een klein eilandje middenin

Foto van Heimburg

TUNNEL NAAR DEN TRECHTER, DIE DEN VOORHOF VAN EEN MATMATAWONING VORMT

Foto van Heimburg

MATMATA-MOEDER MET KIND

het moeras stond. Alzijds ruischte het riet, kwaakten de vorsch en plasten de wilde eenden in het zwarte water... ☼ Hapka dacht aan geen rijkdommen meer. Vergeefs zocht zij naar een pad, dat haar naar den vasten bodem zou voeren: overal rondom haar, en zoo ver haar blik reikte, ontwaarde zij niets dan moeras, het beruchte moeras met zijn bedrieglijke, onpeilbare diepten. ☼ Zij schreeuwde als een krankzinnige, zij

schreide van angst en radeloosheid. Zij ervoer hoe armzalig het met haar wijsheid er aan toe was . . . Bitter berouwde het haar die helsche vleermuishuid te hebben aangeraakt! Duivelsklauwen schoten tevoorschijn uit den modder en grepen naar haar. Telkens, en overal, vernam zij een hoonend gegrijs.

Lang, zeer lang folterden aldus de duivels de arme Hapka, tot zij tenslotte medelijden met haar kregen en haar aan land brachten. ☼ Toen Hapka in het dorp teruggekeerd was, bemerkte zij al spoedig, dat men haar voor dood gehouden had. Want niet drie dagen, doch drie volle jaren had zij bij den duivel doorgebracht. Allen in het dorp waren verbijsterd over haar rijkdom. ☼ „Zij is of bij een koning, of bij den duivel zelf te gast geweest”, zeide men. ☼ Daar Hapka niemand iets van haar avonturen verhaalde en zij zeer liefdadig geworden was, kwam het gepraat over haar weldra tot rust. ☼ En men eerde haar meer dan ooit tevoor. ☼ Eens werd zij op een bruiloft genoodigd. Bier en brandewijn vloeiden er zoo rijkelijk, dat het niet lang duurde of het begon heel levendig toe te gaan. Onder de gasten bevonden zich ook twee jonge kozakken. Plot-

Foto van Heimburg

TYPE VAN EEN MATMATA-BOER

seling sprongen die kozakken overeind en begonnen elkaar met hun sabel te bevechten. Niemand begreep de oorzaak van dien strijd. De kozakken toch hadden nog niet veel geleden aangekomen. Alleen de oude Hapka zag, hoe tusschen de beide mannen een duiveltje dol heen en weer sprong, nu den een, dan den ander gemeen in de kuiten kneep en hen zoo ergerde en aanhitste, dat zij weldra schuimbekten van woede. ☼ Hapka opende wijd haar behekst oog, keek dat duiveltje opmerkzaam aan en herkende eensklaps haar voedsterkind! ☼ „Wel-wel”, spotte Hapka, „jij ook hier?” ☼ „Ja, ik ben het”, piepte het duiveltje. „Maar kan jij me dan zien, moedertje?” ☼ „Natuurlijk”, antwoordde Hapka trotsch, „sinds jouw geboorte, zoontje, is mijn rechteroog ziende geworden”. ☼ „Hi-hi”, lachte het duiveltje, en, hop, sprong hij bij Hapka op de bank, en rrrt! griste hij met zijn klauw naar Hapka's rechteroog. ☼ Gillend rolde Hapka onder de tafel. En toen men haar er onderuit trok zag men, dat zij haar rechteroog kwijt was. Men meende stellig, dat een der kozakken bij vergissing Hapka getroffen had. Maar de oude jammerde: „De duivel! Het duivelsjong! . . .” ☼ En toen vertelde zij het verhaal, dat ik U zoeven gedaan heb.

Aphorismen. Wat gij zelf doen kunt, doe het en liefst dadelijk, teleurstellingen worden erdoor voorkomen.

Alles wordt eenvoudiger, als wij menschen en toestanden in het werkelijke licht zien.

EEN TOSCAANSCH E STAD IN DE LATERE MIDDELEEUWEN

8) DOOR KAZIMIERZ CHLEDOWSKI. (Vervolg)

VOORTS verbood men hem zich des nachts op straat te begeven en het was hem niet toegestaan te wonen in dezelfde stadswijk, waar zijn voorganger verblijf had gehouden. ☼ De intocht van een nieuwen podestà was steeds een groote plechtigheid. Aan de grens van het Sieneesche grondgebied werd hem een deputatie tegemoet gezonden, waarvan niet zelden kunstenaars deel uitmaakten. De partij die hem had ingehaald, deed natuurlijk al het mogelijke om den nieuwbenoemde te omringen met een aureool van roem, ten einde haar keus tegenover de bevolking te rechtvaardigen. Het verlangen, den triumphator te zien, steeg somtijds tot koortshitte. De gansche stad werd versierd, men stak zich in feestdos, de militia trad aan; Siena bood een feestelijken aanblik. ☼ Den dag, volgende op zijn intocht, verklaarde de podestà in tegenwoordigheid van de Signoria, de geestelijkheid en het

volk, onder eede in de kathedraal, dat hij de stedelijke statuten streng in acht zou nemen, bij het toedienen van straffen rechtvaardigheid zou betrachten, nimmer zich meer macht zou toeëigenen, dan hem volgens de statuten verleend was en evenmin een hoogere belooning zou eischen, dan hetgeen hem rechtens toekwam. Zijn salaris was overigens voor dien tijd ruimschoots voldoende. Na het jaar 1364 ontving de podestà voor zes maanden dienst dertien duizend lire, in later tijd slechts tien duizend. ☼ Over het geheel was de positie der bestuursleden verre van benijdenswaardig. De leden der Signoria, in den regel voor twee maanden verkozen, mochten al dien tijd het raadhuis niet verlaten, behalve voor zeer gewichtige regeeringszaken, ter gelegenheid van openbare plechtigheden, of in geval van ziekte, bruiloft of overlijden van hun naaste bloedverwanten. En zelfs in die gevallen waren zij nog niet hun eigen meester, de podestà moest toestemming geven voor het verlaten van het raadhuis en voor den duur hunner afwezigheid. Langer dan een etmaal was het hun in den regel niet geoorloofd buiten het raadhuis te vertoeven. De Signoria bleef dag en nacht in functie

en was verplicht deel te nemen aan de discussies der onderscheiden raden en commissies, der „Consigli”, met name: consiglio della maggior Campagna, del Popolo en delle Compagnie, dei Simili, dei Secreti, di Richiesta, di Radota, etc. ☼ Deze bestuursleden, „Dodici”, „Nove”, „Priori”, „Signori”, hoe zij ook genoemd werden, waren tijdens hun functie eigenlijk gevangenen in een prachtig paleis. Slechts eenmaal

Foto van Heimburg

INGANG VAN WONINGEN EN STALLEN IN EEN TRECHTER

Foto van Heimburg

STALLEN VOOR DE KAMEELEN, EZELS EN SCHAPEN
DER MATMATA'S

in de week, op Vrijdag, was het hun geoorloofd met andere burgers te spreken, doch uitsluitend over publieke zaken. Vrijdags daalden zij daartoe af van de eerste verdieping naar de groote zaal gelijkvloers, waar iedereen een verzoek kon indienen. Met uitzondering van deze audiënties stond de Signoria op geen andere wijze in verbinding met de buitenwereld dan door bemiddeling der nuncii, de boden in stadsvrei, die steeds bij de groote poort stonden en toezicht hielden op het publiek, dat zich aandiende bij de bestuurscolleges.

WAND IN DE RAADZAAL VAN HET STADHUIS TE SLUIS

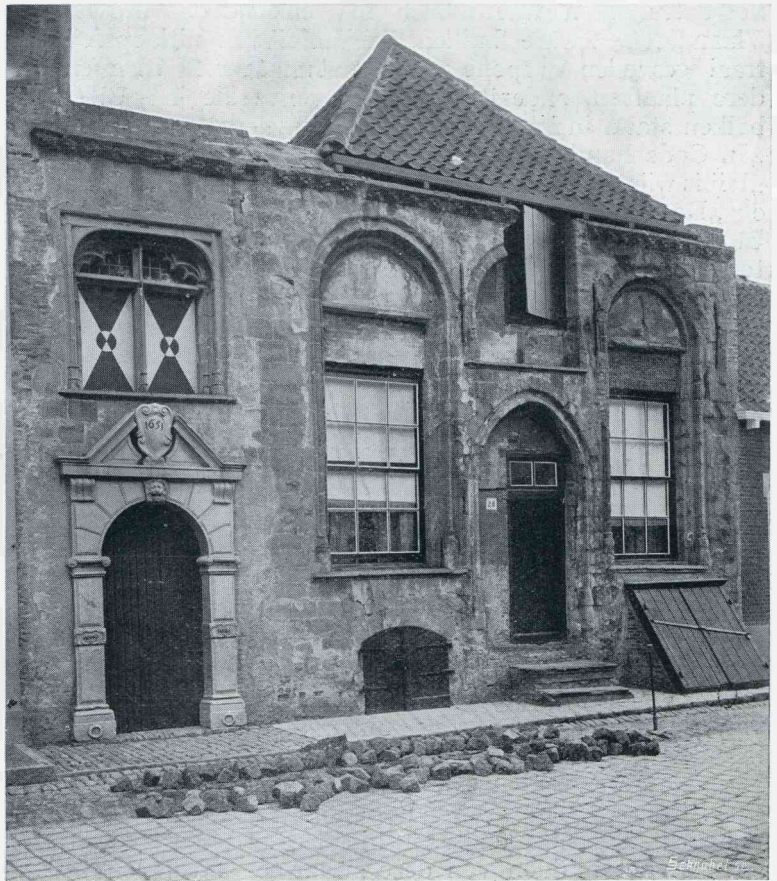
Er werd zeer veel geschreven. In twee maanden tijds, in Maart en April 1364, werden verbruikt in het Palazzo publico drie riem papier carta reale, vier riem papier ricciutta, zes da scrittura en 21 quaderni perkament. Voorts nog 12 pond rood en groen zegellak, 500 ganzepennen en 20 flesschen inkt. Het spreekt vanzelf, dat de stad haar in het raadhuis opgesloten bestuurderen moest onderhouden en in al hun geestelijke en lichamelijke behoeften voorzien. Vandaar dat er in het Palazzo een speciale kapelaan was, om elken dag de mis te lezen, en ook de keuken speelde geen geringe rol. Zelfs een stadscoiffeur ontbrak niet en deze barbitonsore had behalve het baardscheren nog andere betrekkingen, hij was n.l. ook klokkenluider van het raadhuis, chirurgijn, kiezentrekker en hij genas op zijn wijze, thans zeer ongewoon, de kwalen, waarmede de raadsheeren, wegens gebrek aan beweging, vaak behept waren. Gelijk in alle tijden en in alle landen, was het ook hier Figaro, die alle nieuwtjes en praatjes aanbracht. Overigens stond de stand der barbiers destijds zeer in aanzien, zij vormde met de artsen en apothekers één „arte” en had in haar wapen een scheermes, schaar en tang. De keuken werd beheerd door een kok, een kookster en drie koksjongens, aan tafel werd bediend door meisjes. Om te voorkomen, dat de Signori al te veel zouden banketeeren, had het stedelijk statuut het aantal schotels en de hoeveelheid wijn streng omschreven. Het middagmaal bestond slechts uit drie schotels, vruchten en roode wijn stonden ad libitum te hunner beschikking, van witten wijn echter werden slechts twee glazen per persoon geschonken. Indien het bestuur voorname gasten ontving, dan waren de maaltijden luxueuser en men liet giocolieri optreden, om door hun kunststukken het gezelschap op te vroolijken of wel muzikanten, meestal trompetters. Naast het benoemen der regeerders was het voornaamste onderwerp der debatten in het parlement, evenals thans, de begrooiting. De financiële administratie werd van oudsher beheerd door vier Provveditore, Quattro di Bicherna genaamd, wier hoofd de Camerlingo was. Dit ambt werd slechts aan uiterst serieuze en betrouwbare lieden gegeven, die men gewoonlijk koos uit de monniken van San Galgano, of van het klooster Servi di Maria, omdat „monniken beter dan wereldlingen bestand waren tegen verzoeking”, en omdat zij bedreven waren in het boekhouden. De Provveditore dienden te zijn „discreti, legali e buoni” en evenals de Camerlingo werden zij slechts voor zes maanden benoemd. De Camerlingo legde iedere maand de rekening voor aan de vergadering della Campagna. Het geld, dat vooreerst niet aangesproken behoefde te worden, werd in de vertrekken der Bicherna ingemetseld, en hetzelfde deed men, in tegenwoordigheid van den bisschop en den podestà, met de kapitalen bestemd voor het bouwen van de kathedraal. Aan de Bicherna verbonden was de administratie der tollén, de Gabella. Officiële acten, aanvankelijk op perkament geschreven, later op papier, werden evenals thans in „fascikels” vereenigd, tusschen plankjes gelegd en deze daarna te zamen gebonden. Op het bovenste plankje stonden de namen en wapens der administrateurs, die ze hadden opgesteld. In de tweede helft der XIIIe eeuw werd het gewoonte, naast de namen en wapens ook de portretten der Camerlinghi te schilderen. Vaak werden zij aan tafel zittend en geld tellend afgebeeld. Later, in den loop der XIVe eeuw, begon er meer verscheidenheid te heerschen in deze schilderijen, de plankjes vertoonden religieuse, allegorische en historische tafereelen. Het spreekt van zelf, dat de kunstwaarde van deze illustraties zeer ongelijk was, doch soms, wanneer ze door de beroemdste Sienesche kunstenaars zijn geschilderd, is deze zeer hoog. In de XVe en XVIe eeuw kwamen zelfs schilderijen met olieverf in zwang; de laatste omslag is gedateerd 1613. Uit artistiek oogpunt is het jammer, dat in het eerst de Camerlinghi meestal monniken waren, want dientengevolge ontmoet men telkens weer op de omslagen het eenvoudige habijt der kloosterlingen, inplaats van de kleurige wereldsche kleedij. „Oorlog of vrede?” — deze vraag, zoo vaak gesteld in die tijden, werd eveneens beslist door de volksvergadering, maar een besluit

tot oorlogsverklaring kon slechts met twee derden van het aantal stemmen worden genomen en het voorstel moest driemaal worden voorgelezen. Tot opperbevelhebber [werd benoemd de podestà en, in later tijden, de capitano del popolo, die, toen het volk deze functie in handen kreeg, capitanato del popolo genoemd werd. Deze functionaris behoorde tot de Signoria en zijn taak was bij het bestuur de tolk te zijn der belangen van het volk. ☞ Een staand leger hield de stad er niet op na en uitgaven voor de verdediging werden alleen in tijd van nood gedaan. Deze nood kwam echter zeer dikwijls voor en drukte het budget bovenmatig. Zeer hoog waren de aanschaffingskosten van de oorlogsmachines, van het onderhoud der stadswallen en de verpleging der troepen te velde. De plaats van een staand leger werd echter ingenomen door een overoude volksorganisatie, die het gemakkelijk maakte de weerbare mannen te mobiliseeren. De stad was reeds in den tijd der Longobarden verdeeld in wijken, Terze, die hun eigen locale administratie hadden, aan welker hoofd de Gonfaliere stonden. De landstorm bestond uit ruitery en voetvolk, het eerste wapen werd gevormd door den adel, het tweede door het volk. ☞ Bij krijgsverrichtingen en veldslagen nam de Carroccio, een rood-geverfde wagen, met vier ossen of paarden bespannen, de plaats in van een vaandel of veldteeken. (Wordt vervolgd)

Sluis, de parel van Zeeuwsch-Vlaanderen

DOOR A. M. WESSELS

IN den Z.W.hoek van ons Vaderland, ligt, als een parel, te midden van uitgestrekte akkers en velden, het aloude Stedeke Sluis of L'Ecluse. Wij gelooven niet, dat iemand het ons zal willen betwisten, wanneer wij beweren, dat Sluis, uit historisch oogpunt gezien, de belangrijkste plaats van Zeeland is. Zeker, daar zijn Zierikzee en Veere, Middelburg en Hulst, die op rijke historie kunnen bogen, maar geen van deze kan op één lijn gesteld worden met deze Zeeuwsch-Vlaamsche stad, die wij thans een bezoek gaan brengen. ☞ Naderende, zien wij reeds van verre den trotschen toren van het eeuwenoude Stadhuis, hoog boven de huizekens uitstekend. Hoe glinsteren de hoektorentjes van den vreemden toren, waarop een geniale bouwmeester een soort kasteel met zes torens heeft willen nabootsen. Hoe schitteren de leien van het hoogoplopende dak, alsof ze nog, evenals vroeger, ons reeds op een afstand willen waarschuwen voor de sterkte van de vestingwerken en de macht der stad. ☞ Al meer naderende zien wij het daar zoo heerlijk liggen te midden zijner wallen, veilig weggedoken als een vogel in zijn nest. Wij gaan thans het stedeke binnen. Zelden zagen wij een stad, zoo mooi, zoo romantisch, met zoo'n glansrijk verleden. De historie waait u uit alle hoeken tegen en de oude huizekens schijnen u te vertellen, van al het lief en het leed, dat over hen kwam. Toch gevoelt men, dat de tragiek dit plaatsje niet zoo beheerscht als Veere. Als men door de Walchersche „ville morte" wandelt, dan voelt men: „'t Is voorbij, voor altijd". Dat gevoel heeft men zoo niet bij Sluis. Er zit iets stemmigs in Sluis, iets bekoorlijks, en men verwacht ieder moment, dat het in die schilderachtige straatjes druk zal worden. ☞ Spoedig zijn wij op de Markt te Sluis, en staan voor het monumentale Stadhuis. Wat een heerlijk gebouw! Geen wonder, dat het verslag der Rijksmonumentenzorg getuigt „Een der merkwaardigste gebouwen van ons vaderland". Dit stadhuis, met zijn eigenaardigen belfroot, is een buitengewoon belangrijk monument van Vlaamschen stijl. Een mooi bordes, waarvan vroeger de Graven van Vlaanderen, hun Sluizenaren toespraken, geeft toegang tot het gebouw. ☞ De klok van het stadhuis werd in 1395 gegoten en heeft tot opschrift „Victor is mine name". Een merkwaardigheid hierbij is het bijna levensgrootte beeld van Jantje van Sluis, die de stad door zijn activiteit van den Spaanschen overrompelingaanval op 12 Juni 1606 gered heeft. Van den belfroot af heeft men een schitterend panorama op de omgeving van Sluis en de vorm der vesting teekent zich duidelijk voor u af. Als een uitgestalde blokkendoos liggen de huizekens aan uw voeten. Hoe schoon strekken zich daar de Zeeuwsch-Vlaamsche Landouwen voor uw oogen uit. In de verte ziet gij de zee, die eenmaal Sluis zoo veel schatten aanbracht . . . gij ziet Knocke, Ostende . . . ☞ Beneden gekomen trect ons eerst de monumentale gang, waarin een gipsvorm staat, naar 't bronzen model van het standbeeld van J. H. van Dale op den Zuidelijken wal. Deze bekwame geschiedschrijver en archivaris van Sluis wordt aldus geëerd, daar hij het eigen-

SLUIS. HET OUDE KAPELLETJE IN DE HOOGSTRAAT
domsrecht op een zeker gedeelte van deze wallen heeft be-
wezen, toen dit betwist werd. ☞ Door 'n fraaie gang gaan wij
recht op de oude Schepenzaal af. Wij komen binnen. Zelden
zag ik een raadszaal die zoo volkomen aan haar doel be-
antwoordt. Men voelt hier de Middeleeuwsche sfeer op zich

STADHUIS TE SLUIS, VÓÓR DE RESTAURATIE

neerdalen. Men waant zich in den tijd der Graven van Vlaanderen. Zware balken, welker einden uitloopen in de traai gesneden wapens van St. Anna ter Muiden en andere plaatsen, ondersteunen de bovenverdieping. Op de balken staan in fraaie Gothische letters spreuken geschilderd. „In Gods hand zijn wij en onze woorden en alle wijsheid”. „Hij is wijs die veel verdraagt. Hij is dwaas die altijd klaagt” en „De tijd is een monster, dat alleen ziet wat het niet bezit”. Wij begeven ons thans naar de vroegere gildekamer, in 1877 tot oudheidkamer ingericht. In keurige vitrines worden kostbare manuscripten bewaard. Daar zien wij talrijke charters en privilegiestukken, benevens het protocol, door Prins Maurits geteekend bij de inneming van Sluis. Voorts boeit ons de imitatie van den Brugschen Halletoren, oude vaandels, kaarten en wat dies meer zij. Buiten gekomen gaan wij langs de Zuidzijde van het gebouw, door een zware deur dezen zijgevel binnen. Allereerst treft ons hier het booggewelf, dat ons sterk doet denken aan de mooie krocht van het Gerard Duivelsteen te Gent. Het komt echter niet zoo mooi uit, daar er hier weinig licht is. Voorts zien wij nog fraaie fragmenten van de eens zoo beroemde maar afgebrande St. Janskerk en folterwerkhuizen. De bode ontsluit thans de zware kerkerdeur. 't Is er stikdonker en het ontsteken van licht is noodzakelijk om hier iets te zien. In het midden van deze zwaar gemetselde en met ijzeren deur afgesloten ruimte was een ijzeren ketting waarmee de gevangenen geketend werden. Ontsnapping uit dit Sluische hol was dus wel onmogelijk. De oude hoordwacht, op den hoek der markt, is eveneens een zeer merkwaardig bouwwerk. De bouwstijl der nieuwe R.K. kerk vloekt met de middeleeuwsche sfeer, die hier heerscht. In de straten treft men vele oude en mooie gevels aan, met fraaie boogvensters, die den invloed der Gothiek verraden. Vooral het oude kapelletje in de Hoogstraat, dat om zijn oudheidkundige waarde niet te loor zal gaan en in goede handen is, is schitterend. Wat een geluk, dat men ingegrepen heert, om dit aardige bouwwerk van ondergang te redden. Onze tocht naar Sluis zou niet volledig zijn, wanneer wij niet even een bezoek brachten aan de ruïne van het Kasteel van Sluis, dat in 1385 door Philips van Bourgondië, die door ruiling Sluis in handen kreeg, werd gebouwd. Het werd opgetrokken naar het voorbeeld van De Bastille, in 1369 te Parijs gesticht en heeft de talrijke lotgevallen van het eens zoo bloeiende stadje meegemaakt. Wie echt wil genieten van oude historische schoonheid bezoeke Sluis en wij twifelen er niet aan, of hij komt er weer terug. Men leeft zich in de sfeer van het stadje en men begrijpt de jammerklacht der stad, wanneer zij schreit:

Van al mijn oude pracht, mocht ik haast
[niets behoeven!

Gesloopt zijn vest en muur! De keur der praalgebouwen,
Mijn hecht en sterk kasteel ligt in het stof vergruisd!
Mijn haven is verzand! Mijn handel is verhuisd!
Nog roost mijn ingewand, der Bruggelingen blaken.
Nog voel ik Parma's vuist mij tot een puinhoop maken.
Nog kwijn ik aan aan de wond, die mij de Franschman sloeg.
Voor zulk een kleine stad, lofs, liefs, en leeds genoeg.

Wenken voor tuinbeplanting

ZAAIEN IN DEN VOLLEN GROND

ER zijn ook zoovele mooie bloemsoorten die in een open zonnigen tuin best ineens op hun plaats waar zij des zomers

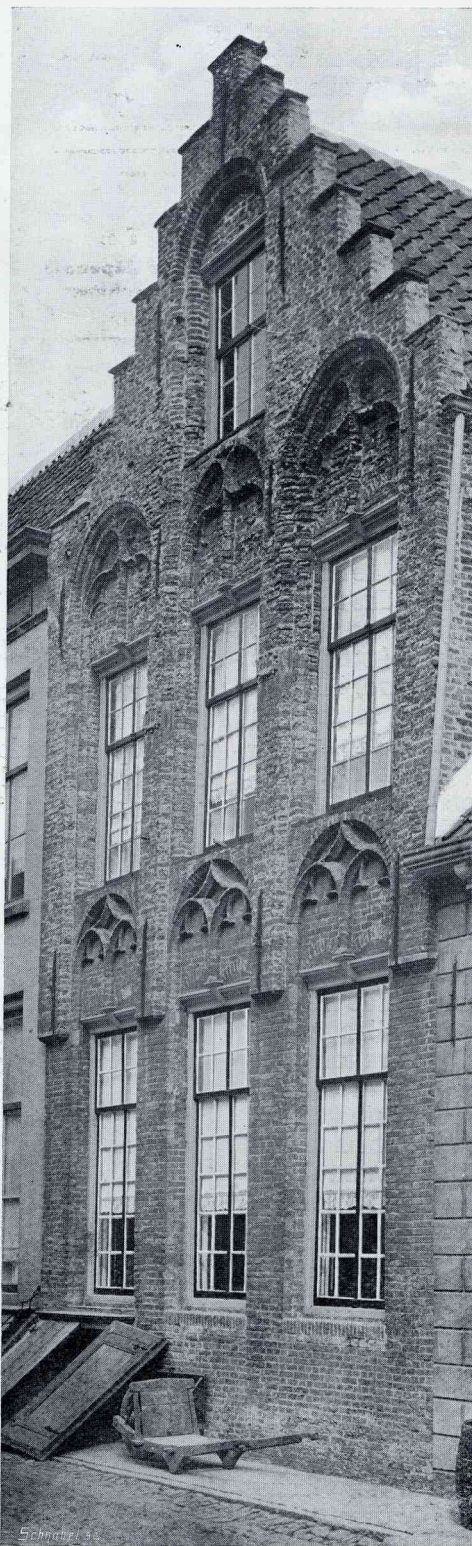
zullen bloeien, gezaaid kunnen worden. De zaaitijd voor buiten is April—Mei. Met soorten die veel warmte noodig hebben, zooals Balsaminen, wacht men tot Mei, minder kieskeurigen als de goudbloemen, kunnen bij gunstig voorjaarsweer al in April gezaaid worden. De gekozen plekken moeten flink diep en fijntjes omgespit worden, daarna wordt het zaad uitgestrooid en ingeharkt. Bij uitdrogend weer wordt de oppervlakte met het plat van de spade dichtgeplakt, bij regenachtig weer kan dit beter worden nagelaten. Nu is

het zaak om bij het opkomen op te letten of de plantjes niet te dicht komen te staan; uitdunnen is dan noodig en op de ledig gebleven plekken kunnen de overtollige plantjes ingeboet worden, zoodat alles gelijk verdeeld is. Meestal komt het zaad veel te dik op en is zelfs tweemaal achtereen uitdunnen noodzakelijk, want hoe ruimer de planten kunnen groeien, hoe mooier de bloei is en wat vooral bij zaad goed van belang is, hoe steviger de stand is. Niets is nadeeliger voor zaadplanten dan een te dichte groei, waardoor zij bij regen en wind omvallen; echter is een teveel aan ruimte ook niet goed, daar het wenschelijk is, vooral bij fijnere gewassen zooals Reseda, dat de plantjes elkaar nog even steunen en dus een geheel bloembedje vormen. Een geliefde zaadplant is de Korenbloem, die in April gezaaid en op 25 cm. uitgedund wordt, evenals de meeste kleinbloemige papaversoorten; aardig is het te zien als beiden dooreengezaaid worden. De Clarkia is een rose, ook om te snijden geschikte bloem. De oranje Eschscholtzia, ook wel Slaapmutsje genaamd, kan ook in April gezaaid worden en blijft lager dan eerstgenoemden. Sierlijk en prettig om des zomers in vaasjes te zetten is het Sluierkruid (Gypsophila), de fijnvertakte en met witte bloempjes bezette bloemstengels worden 50 cm. hoog en de plantjes moeten op 35 cm. uitgedund worden. De Zonnebloemen zijn ook decoratieve zaadplanten en komen vooral op een afstand gezien schitterend tot hun recht. Zaai ze dus in den achtergrond van den tuin, dun ze uit op 60 cm., dan hebben zij geen stokken noodig. Een fraaie variëteit is „Primrose”, zacht geel met bruin hart, terwijl de dubbele variëteiten minder fraai zijn en dikwijls door hun zwaarte omvallen. Iets niet alledaagsch als zaadplant is de Schizanthus, mooi als tuinbloem en voor in vazen. De rijke, veelkleurige bloempluimen worden wel 50 cm. hoog! Zaaitijd eind April of begin Mei. En zoo zijn er onder de éénjarige of zaadplanten nog heel veel mooie soorten, eigenlijk teveel om op te noemen, maar gelukkig kan men ze in de catalogussen opzoeken en gemakkelijk vinden. B.

Lincoln en de politiek

„Wil men een blik slaan in zijn (Lincoln's) kennis van en critiek op het politieke leven, dan diene men zijn antwoord

te hooren op de vraag, wat eigenlijk een succesrijk politicus beheerschen moet, want hierop antwoordt hij: „Hij moet een oorzaak weten te doen ontstaan die een gevolg heeft, en dan dit gevolg bestrijden”. Een woord, diep als een bron: in het volle licht van den dagelijkschen oorlog-in-het-klein ziet men hierin diep beneden de ster der menschelijke wijsheid schitteren. In dit woord lacht de ironicus over de sluwheid der leiders en de zwakheid der volgelingen, maar tegelijk hoort men er in den toorn van het zedelijk gevoel van een man, die de menschheid in betere banen zou willen leiden” (Emil Ludwig, Lincoln, blz. 189).

GEVEL A/D HOOGSTRAAT TE SLUIS,
[V.M. GASTHUISKAPEL (1566)]